

การถอดบทเรียนความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการ
ในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี

Monitoring for Lesson Learn of Product Sustainability
of Small and Micro Community Enterprise (SMCE) and Entrepreneurs
to Develop Community Products of Suphanburi Province

วรานิ เวสสุนทรเทพ มานิดา เชื้ออินสูง นวลศรี สงสม* มนฤทัย ศรีทองเกิด
และ มานะ เอี่ยมบัว
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี

Waranee Vessoontorntep Manida Chuea-Insoong Nualsri Songsom
Monruthai Srithongkerd and Mana Eiamhua¹
Suan Dusit University, Suphanburi Campus

วันที่รับ (Received) : 27 June 2024

วันที่แก้ไขเสร็จ (Revised) : 29 October 2024

วันที่ตอบรับ (Accepted) : 28 November 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสำรวจข้อมูล การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การนำไปต่อยอดเชิงธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ระหว่างปี 2560 – 2564 2) เพื่อถอดบทเรียนรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อได้แนวทางในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้มีความยั่งยืน โดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา เป็นวิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการรวม 30 กลุ่ม ใน 10 อำเภอ ของจังหวัดสุพรรณบุรีได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ใช้ระเบียบวิธีวิจัย คือ การศึกษาเอกสาร เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต และการประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ใช้แบบสำรวจ การถอดบทเรียน และการประชุมแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลและข้อเสนอแนะ โดยการสังเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดหมวดหมู่และจัดลำดับ ประเมินหาแนวทางพัฒนาความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการ ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ นั้น มีศักยภาพความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ศักยภาพสูง ปานกลางและน้อย 2) กลุ่มที่มีศักยภาพสูง มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญด้านมาตรฐาน และความปลอดภัยของสินค้า พึ่งพาตนเองมีความเข้มแข็งผลวิจัยสามารถเป็นข้อมูลที่น่าไปใช้ประโยชน์โดยให้สอดคล้องกับการวิจัยและบริการวิชาการ ใน SDU Direction ข้อที่ 1.4 การสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งสำหรับพื้นที่เป้าหมายและชุมชน

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ชุมชน, ความยั่งยืน, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

This research aims to 1) survey data and monitor the development and business expansion of community enterprises and various occupational groups that have received knowledge transfer from Suan Dusit University during 2017-2021 2) collect information and extract lessons learned regarding product development by community enterprises and occupational groups, exploring the impact on different aspects and suggesting ways to further develop products 3) utilize the findings and evaluation of sustainable product development among community enterprise networks and entrepreneurs as insights for the university's local development planning or strategies. The targeted selection of specific groups, consisting of community enterprises and target entrepreneurs, totaling 30 groups across 10 districts of Suphan Buri Province, received knowledge transfer from Suan Dusit University during 2017-2021. The research methodology employed qualitative research techniques, involving document analysis, qualitative data collection through interviews, observations, lesson extraction, and sub-group meetings to gather opinions. Survey questionnaires, lesson extraction, and participatory meetings were utilized as research tools. The data analysis involved summarizing and presenting the findings, as well as providing recommendations. The content was analyzed through categorization and sequencing, evaluating sustainable development pathways for community products. The study found that 1) The community enterprise groups and entrepreneurs that received knowledge transfer had been sustainable potential for community product development, categorized into three groups: high potential, moderate potential, and low potential 2) The high-potential group demonstrates continuous product development, emphasizing product standards and safety, and self-reliance 3) The research findings can serve as valuable information aligning with research and academic services in SDU's Direction 1.4, which focuses on establishing a strong network for targeted areas and communities.

Keywords: Community Products, Product Sustainability, Small and Micro Community Enterprise

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี 2561-2580 ได้กำหนดความสามารถในการแข่งขัน ประกอบด้วย 5 ประเด็น คือ 1) การเกษตรสร้างมูลค่า 2) อุตสาหกรรมและการบริการแห่งอนาคต 3) สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว 4) โครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงไทย เชื่อมโลก และ 5) พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ โดยในเรื่องเกษตรสร้างมูลค่านั้น ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร เช่น เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” และได้กำหนดแผนกลยุทธ์ภายในหมุดหมายเรื่องแรก คือ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ภาครัฐจึงมุ่งสนับสนุนส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดสุพรรณบุรี ร้อยละ 70 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งผลิตภัณฑ์

มวล (GPP) รวมสูงที่สุดกว่าสาขาอื่น ๆ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์แปรรูปด้านอาหารและเครื่องสำอางที่สามารถเพิ่มรายได้วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 10 ผลิตภัณฑ์ โดยสามารถประมาณรายได้เพิ่มจากผลิตภัณฑ์ดังกล่าวประมาณ 531,000 บาทต่อปี (ชนะศึก นิษานนท์ และคณะ, 2564) ดังนั้น จังหวัดสุพรรณบุรี จึงได้จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ.2566-2570 โดยกำหนดตำแหน่งการพัฒนา (Positioning) ในการเป็นเมืองอาหารปลอดภัย (Food Safety) เมืองประวัติศาสตร์และความหลากหลายของชาติพันธุ์ (Historic City) เมืองสมุนไพร (Herbal City) เมืองดนตรี (Music City) และเมืองกีฬา (Sport City) โดยมีประเด็นพัฒนาหลักคือ 1) การเพิ่มศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐานเพื่อการแข่งขันทางการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) การพัฒนาการท่องเที่ยวและการกีฬาเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ของจังหวัดสุพรรณบุรี 3) การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมสู่ความยั่งยืน และ 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องมีการจัดการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญของการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการชุมชนไปสู่เป้าหมายและเกิดความยั่งยืนในคน ซึ่งคนเหล่านี้จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักและทฤษฎีอันเกี่ยวเนื่องกับการจัดการ อีกทั้งยังต้องตระหนักด้วยว่าชุมชนมีความเป็นพลวัต พลังกลุ่มและเครือข่ายที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและเงื่อนไขของชุมชน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของชุมชนอีกด้วย ดังนั้นชุมชนจึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการปรับตัวหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดความอยู่ดีมีสุขของชาวบ้านในชุมชน รวมทั้งการพัฒนาชุมชนในหลากหลายด้าน โดยใช้ทุนทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน อาทิ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม สังคม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ความยั่งยืนยังเกิดจากชุมชนเข้มแข็ง (Strengthens Community Organization) ที่เกิดจากการรวมตัวกันด้วยจิตสำนึกชุมชนผนึกกำลังสร้างพลังกลุ่มที่หลากหลายที่ขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชนด้วยเทคนิคและวิธีการเสริมสร้างการรวมกลุ่ม ใน 4 มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจชุมชน ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (โกวิทย์ พวงงาม, 2553; นภาพร หะวานนท์ และคณะ, 2550) การนำเสนอคุณค่าสู่สายตาลูกค้า (Value Proposition) ทั้งในด้านของคุณค่าของสินค้าและบริการ การให้ความสำคัญกับลูกค้า การแบ่งกลุ่มลูกค้า และการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าโดยลูกค้าจะหมายถึงผู้มีส่วนร่วมต่าง ๆ ทั้งในส่วนของผู้ถือหุ้น พนักงาน ผู้ขายปัจจัยการผลิต ภาครัฐ และหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสิ่งแวดล้อม และสังคมอย่างยั่งยืนในการนำเสนอคุณค่าสู่สายตาของลูกค้าจะเป็นความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกในลักษณะของการกำหนดกลยุทธ์ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่สู่ตลาดการจัดการห่วงโซ่อุปทานให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การถอดบทเรียน (Lesson Learned) เป็นแนวคิดและเครื่องมือเพื่อสร้างการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งของการจัดการความรู้ที่เน้นการเสริมสร้างการเรียนรู้ในกลุ่มอย่างเป็นระบบ เพื่อสกัดความรู้จากประสบการณ์ กิจกรรม โครงการ การทำงานที่มีอยู่ในตัวคน ยกเป้าหมายการทำงานให้สูงขึ้น (Tacit Knowledge) การปฏิบัติงาน ความรู้ใหม่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้ขององค์กร และกลุ่มออกมาเป็นบทเรียน ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) (นิคม สุวพงษ์, 2565) สามารถนำไปสรุปและสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ คู่มือ หรือสื่อรูปแบบต่าง ๆ และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เข้าร่วมกระบวนการ อันนำมาซึ่งการปรับวิธีคิด อีกทั้งเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานที่สร้างสรรค์และมีคุณภาพ และการพัฒนาตัวคนต้องเปลี่ยนแปลงทั้งโลกทัศน์ (Affective Attributes) ความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive Attributes) และพฤติกรรม (Psychomotor Attributes) อันหมายถึง การเปลี่ยนแปลงอันได้มาซึ่งความรู้ใหม่อย่างครบถ้วนในทุกด้านของมนุษย์ (วิจารณ์ พานิช, 2548)

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นโดยเฉพาะพื้นที่ในจังหวัดสุพรรณบุรีทั้ง 10 อำเภอ โดยมีการบูรณาการงานวิจัย การบริการวิชาการ และการเรียนการสอนสู่การพัฒนาท้องถิ่น ที่ตั้ง รวมทั้งจังหวัดใกล้เคียงเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 25 ปี พัฒนาท้องถิ่นตามศักยภาพ สภาพปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี ตลอดจนโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ

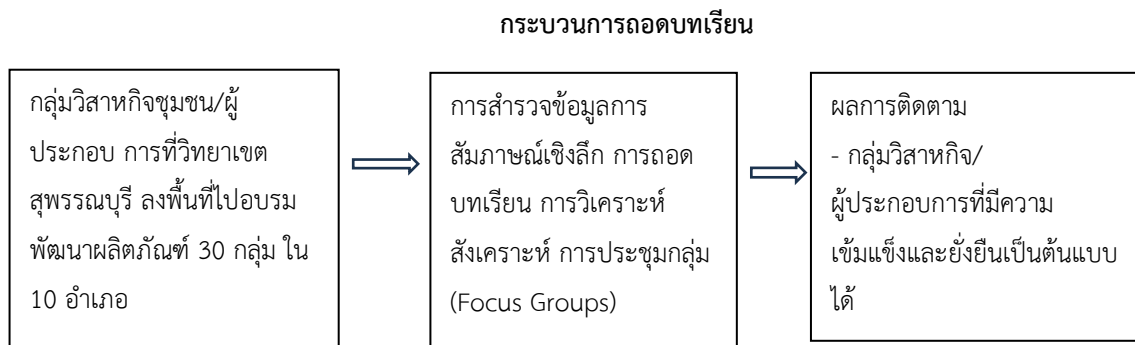
จากภาครัฐหลากหลายหน่วยงาน ได้แก่ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในทุกโครงการมหาวิทยาลัยได้สร้างเครือข่ายการทำงานและเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้มีประสิทธิภาพภายใต้หลักคุณธรรม และมุ่งเน้นการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเป็นที่ตั้ง ประกอบกับคณาจารย์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี ได้ลงพื้นที่ไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้แก่ วิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการกว่า 30 กลุ่ม มากกว่า 5 ปี ทำให้ผู้บริหารระดับจังหวัด คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด ได้สอบถามข้อมูลถึงความยั่งยืนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องของกลุ่ม จึงเป็นเหตุให้คณะผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะลงพื้นที่สำรวจและติดตามถอดบทเรียนความยั่งยืนของกลุ่มที่มหาวิทยาลัยได้ไปพัฒนาไว้ ว่าศักยภาพของแต่ละกลุ่มมีความก้าวหน้าและยั่งยืนเพียงใด ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจและติดตามเพื่อถอดบทเรียนผลการดำเนินงานของกลุ่ม/วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จำนวน 30 กลุ่ม ใน 10 อำเภอ ของจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากมหาวิทยาลัยสวนดุสิตในช่วง 5 ปีย้อนหลัง (ปี 2560-2564) ทำการเก็บรวบรวมด้วยแบบสำรวจเพื่อติดตามความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยที่มาของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีทั้งงานวิจัยและบริการวิชาการ ซึ่งมหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีการทำงานกับเครือข่ายความร่วมมือ/หน่วยงานสนับสนุน ซึ่งได้แก่ โครงการอพ.สธ., ทุน วช., สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค 8, สถาบันพัฒนาวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม, สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.), สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน, ความร่วมมือกับคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา ลงพื้นที่ไปถ่ายทอดความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่ปี 2560-2564 จำนวน 30 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์เส้นก๋วยเตี๋ยวจากแป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่/ข้าวหอมมะลิแดง 2) กัมมี่มะม่วงซอสพุทรา บราวนี่กรอบแป้งกล้วย มะม่วงชีสพาย 3) ข้าวเกรียบเห็ดเสริมสมุนไพร 4) รสชาติ 4) น้ำแปรรูปสมุนไพร 5) น้ำพริกปลาช่อนย่าง 6) ไช้รับ/หมี่กรอบมะม่วงหาวมะนาวโห่ 7) น้ำพริกปลาม้า 8) กล้วยมันสอดไส้ผลไม้ 9) เครื่องดื่มจากใบข้าว 10) ผลิตภัณฑ์จกสารจากไม้ไผ่ 11) ลูกก็้ผลไม้ 12) เห็ดแปรรูป 13) ผงโรยข้าวสกุ้งผัดพริกขิงน้ำพริกเผวนมกั๊ก กุ้งทอดราดซอสมะนาว 14) ข้าวไรซ์เบอร์รี่ผงขมิ้นผสมคอลลาเจน 15) ผงโรยข้าวจากจังหวัด จังโกร่ง 16) ดอกไม้จันทน์ ผลิตภัณฑ์สมุนไพร 17) ผลิตภัณฑ์จกสารจากต้นแห้ว 18) ข้าวพองอัดแท่งจากข้าวไรซ์เบอร์รี่และข้าวหอมมะลิแดง 19) กล้วยตากน้ำตาลต่ำ 20) ผลิตภัณฑ์จากผ้า 21) กะหรี่ปั๊บ และขนมไทย 22) ใส่กรอกปลาชะโด 23) เซรามิกเกลือเครื่องสำอาง 24) ผักแผ่นอบกรอบมะเขือเทศแผ่นอบกรอบ 25) เมล่อนเกล็ดหิมะ 26) เห็ดสวรรค์ปรุงรส 27) ออกแบบบรรจุภัณฑ์ปลาต้มและกล้วยตาก 28) ข้าวแผ่นกรอบปรุงรสข้าวผสมธัญพืช 29) แชมพูดอกอัญชัญ 30) เจลแอลกอฮอล์ผสมมะเขือเทศ

โดยมหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นบนฐานความเชี่ยวชาญของบุคลากรมหาวิทยาลัย ได้แก่ ด้านอาหาร การศึกษาปฐมวัย อุตสาหกรรมการบริการ การพยาบาลและสุขภาพ โดยมีส่วนหลักในด้านการบริการวิชาการ ซึ่งที่ผ่านมาการดำเนินงานภายใต้โครงการต่าง ๆ ได้สร้างผลผลิตและผลลัพธ์ที่มีมูลค่า สร้างงาน สร้างอาชีพ ตลอดจนรายได้ที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ชุมชนโดยรอบมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามลำดับ การบริการด้านวิชาการที่ต่อเนื่องงานวิจัยที่สร้างสรรค์เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของท้องถิ่น ยังคงมีการดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันการติดตามความยั่งยืนของเครือข่ายกลุ่มและวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรียังเป็นสิ่งสะท้อนความสำเร็จของการทำงานที่ผ่านมา การสำรวจความยั่งยืนของชุมชนและกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการติดตาม และแก้ปัญหาจากการสะท้อนของภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป เพื่อให้ชุมชนและสังคมโดยเฉพาะจังหวัดสุพรรณบุรีมีศักยภาพในทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีความยั่งยืนในการดำเนินชีวิตภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจข้อมูล การพัฒนาผลิตภัณฑ์/การนำไปต่อยอดเชิงธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากมหาวิทยาลัยสวนดุสิตระหว่างปี 2560-2564
2. เพื่อถอดบทเรียนรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพต่างๆ เพื่อได้แนวทางในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ ให้มีความยั่งยืน

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากการศึกษาเอกสาร (Document Study) เกี่ยวกับกรณีศึกษาแต่ละพื้นที่ และทำการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ด้วยตนเองจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่ม (Focus Groups) และใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ไปพร้อมกันกับการรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant)

กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา

กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา คือ สมาชิกกลุ่ม/วิสาหกิจชุมชน 30 กลุ่ม ใน 10 อำเภอ ของจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้เคยเข้าไปดำเนินการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์แล้วในอดีตในช่วง 5 ปีย้อนหลัง (ปี 2560 – 2564) คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา รายละเอียด ดังนี้

อำเภอเมือง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวหอมดี, กลุ่มส่งเสริมอาชีพบ้านวังกุ่มพัฒนา, กลุ่มส่งเสริมอาชีพเกษตรกร พินารแดง, กลุ่มเกษตรปลอดสารโคกโคเต่า และ หจก.บุญปรีชาฟาร์ม

อำเภอด่านช้าง ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนแก้วเจ้าจอม, วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์เพื่อชีวิต, กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักรสานบ้านเขาใหญ่ และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพืชผักและผลไม้ปลอดภัย

อำเภออู่ทอง ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแอลอีซีสาม และวิสาหกิจชุมชนสวนกล้วยอู่ทอง

อำเภอดอนเจดีย์ ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้แปรรูปสมุนไพร (เดิมชื่อชุมชนห้วยม้าลอย) และกลุ่มผลิตภัณฑ์สร้างสุขบ้านทุ่งนาทอง

อำเภอบางปลาม้า ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนโคกคราม วิสาหกิจชุมชนเกษตรเมืองเหนือบางปลาม้า และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านแหลมสุพรรณบุรี

อำเภอศรีประจันต์ ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนบ้านดอนลานสร้างสรรค์ และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวัง

อำเภอสองพี่น้อง ได้แก่ จอร์ตฟาร์มปลาชะโด กลุ่มสร้างสรรค์ปันสุข และวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์แปลงใหญ่บ่อสุพรรณ

อำเภอเดิมบางนางบวช ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรตำบลโคกช้าง, กลุ่มเกษตรกรรวมใจบ้านเขาศรี และกลุ่มกะหรี่ปั๊บบ้านหนองไทยยาระ

อำเภอสมาชิก ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนเพิ่มทรัพย์เห็ดฟาร์มบ้านหนองผักนาก, กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งขาว และวิสาหกิจชุมชนลุงประโยชน์

อำเภอหนองหญ้าไซ ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกเมล่อน บ้านหนองคาง (เมล่อนเกร็ดหิมะ) วิสาหกิจชุมชนบ้านเห็ดใบเถา และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านหนองกระโดน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบสำรวจเพื่อติดตามความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์ชุมชนกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี

2. แบบถอดบทเรียนจากการลงพื้นที่วิสาหกิจชุมชน/ผู้ประกอบการที่ได้จากการลงพื้นที่สำรวจ

3. แบบการประชุมกลุ่ม (Focus Group)

การทดสอบเครื่องมือ

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ทำแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยได้ทำการตรวจสอบความแม่นยำและความเชื่อมั่นดังนี้

ความเที่ยงตรงของเนื้อหา ในการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาเครื่องมือที่ใช้ โดยใช้แนวคิดต่างๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

ความเชื่อมั่นของเครื่องมือใช้วิธีการวิเคราะห์แบบสอบถามทั้งฉบับจากจำนวนแบบสอบถามที่นำไปทดสอบกลับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ฉบับ มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.89 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้ ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่คล้ายกับกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ครั้งนี้จำนวน 20 ชุดเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งปรากฏผลความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจเพื่อติดตามความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์ชุมชนกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นการเก็บข้อมูลที่ได้จากสมาชิกกลุ่ม/วิสาหกิจชุมชน 30 กลุ่ม ใน 10 อำเภอของจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้เคยเข้าไปดำเนินการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์แล้วในอดีตในช่วง 5 ปีย้อนหลัง (ปี 2560 – 2564)

ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารทางวิชาการ วารสาร รายงานการศึกษา บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจนข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานราชการ

การวิเคราะห์ผลการวิจัย

1. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ใช้ด้วยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์สรุปอุปนัย เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลการพัฒนาผลิตภัณฑ์/การนำไปต่อยอดเชิงธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากมหาวิทยาลัยสวนดุสิตระหว่างปี 2560-2564 ดีความ และสังเคราะห์
2. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ใช้การถอดความ แปลความ ดีความและสังเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลจากการสำรวจข้อมูล ติดตาม การพัฒนาผลิตภัณฑ์/การนำไปต่อยอดเชิงธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ระหว่างปี 2560-2564 ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สามารถสรุปได้ 30 กลุ่ม จัดตามศักยภาพของกลุ่ม ตามหลักเกณฑ์การแบ่งศักยภาพ ความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์ชุมชน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ศักยภาพระดับสูง (จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์/การนำไปต่อยอดเชิงธุรกิจ) มี 6 กลุ่ม ได้แก่ (1) วิสาหกิจชุมชนแก้วเจ้าจอม เป็นเกษตรพืชสวน (2) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งขาว เป็นกลุ่มผลผลิตทางการประมง (3) วิสาหกิจชุมชนลุงประโยชน์ เป็นกลุ่มผลผลิตทางการเกษตร (พืชไร่) (4) จอร์ตฟาร์มปลาชะโด เป็นกลุ่มผลผลิตทางการประมง และบรรจุภัณฑ์ (5) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน เป็นกลุ่มผลผลิตทางการเกษตร (พืชสวน) และ (6) วิสาหกิจชุมชนสวนกล้วยอยู่ทอง เป็นกลุ่มผลผลิตทางการเกษตร (พืชสวน)

กลุ่มที่ 2 ศักยภาพระดับปานกลาง มี 11 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวหอมดี เกษตรพืชไร่ (2) กลุ่มส่งเสริมอาชีพบ้านวังกุ่มพัฒนา เกษตรพืชสวน (3) กลุ่มส่งเสริมอาชีพเกษตรกรกรพิหารแดง เกษตรพืชสวน (4) วิสาหกิจชุมชนบ้านแหลมสุพรรณบุรี เป็นเกษตรพืชสวน (5) วิสาหกิจชุมชนเพิ่มทรัพย์เห็ดฟาร์มบ้านหนองผักนาก เป็นเกษตรพืชสวน (6) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ตำบลโคกช้าง เป็นกลุ่มผลผลิตทางการเกษตร (พืชสวน) (7) กลุ่มสร้างสรรค์ปันสุข เป็นกลุ่มผลผลิตทางการเกษตร (พืชสวน) (8) วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์แปลงนาใหญ่บ่อสุพรรณ เป็นกลุ่มผลผลิตทางการเกษตร (พืชสวน) วิสาหกิจชุมชนบ้านเห็ดไบเถา เป็นกลุ่มผลผลิตทางการเกษตร (พืชสวน) (10) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านหนองกระโดน เป็นกลุ่มผลผลิตทางการเกษตร (พืชสวน) (11) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแอลอีสิบสาม เป็นกลุ่มผลผลิตทางการเกษตร (พืชสวน)

กลุ่มที่ 3 ศักยภาพระดับน้อย มี 13 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มเกษตรกรปลอดสารโคโคเคม่า เป็นเกษตรพืชสวน (2) วิสาหกิจชุมชนโคกครามพัฒนา เป็นเกษตรพืชสวน (3) วิสาหกิจชุมชนเกษตรเมืองเหนือบางปลาหม้า เป็นเกษตรพืชสวน (4) วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์เพื่อชีวิต เป็นเกษตร (พืชสวน) (5) วิสาหกิจชุมชนจักสานบ้านเขาใหญ่ เป็นเกษตร (พืชสวน) (6) วิสาหกิจชุมชนพืชผักและผลไม้ปลอดภัย เป็นเกษตร (พืชสวน) (7) หจก.บุญปรีชาฟาร์มสเตย์ เป็นกลุ่มผลผลิตทางการปศุสัตว์ (8) ศูนย์เรียนรู้และแปรรูปสมุนไพร เป็นกลุ่มผลผลิตทางการเกษตร (พืชไร่) (9) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวัง เป็นกลุ่มผลผลิตทางการเกษตร (พืชสวน) (10) วิสาหกิจชุมชนบ้านดอนลานสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มผลผลิตทางการเกษตร (พืชสวน) (11) กลุ่มเกษตรรวมใจบ้านเขาคีรี เป็นกลุ่มผลผลิตทางการเกษตร (พืชไร่) (12) กลุ่มกะหรี่ปั๊บบและขนมไทยยาระ เป็นกลุ่มผลผลิตทางการเกษตร (พืชสวน) (13) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกเมล่อน บ้านหนองคาง (เมล่อนเกล็ดหิมะ) เป็นกลุ่มผลผลิตทางการเกษตร (พืชสวน)

ผลการจัดเก็บข้อมูลและถอดบทเรียน รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ผลกระทบ (Impact) แต่ละด้าน และแนวทางในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ ตาม

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ซึ่งจากการถอดบทเรียนจากข้อมูลการลงสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการ พบรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน สรุปได้ดังต่อไปนี้

กลุ่มมีศักยภาพสูง วิสาหกิจชุมชนมีรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง (Continuously develop Product) มีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อตอบสนอง การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอก และเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมตามความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

วิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญด้านมาตรฐานและความปลอดภัยของสินค้า (Standards and Safety) โดยเฉพาะมาตรฐานพื้นฐาน เช่น อย. มผช. เป็นต้น ที่สามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์เชิงธุรกิจได้

วิสาหกิจชุมชน พึ่งพาตนเองมีความเข้มแข็งและเป็นต้นแบบให้กับเครือข่ายอื่น ๆ (Be a model for other Network) มีการประสานเครือข่ายกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการขับเคลื่อนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน

วิสาหกิจชุมชนได้นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการดำเนินธุรกิจ (Applying technology development) ทั้งในด้านการผลิตเพื่อให้เกิดการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ รวมถึงการบริหาร เช่น POS (Point of Sale) เพื่อให้ธุรกิจมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการนำทรัพยากรอื่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์ใหม่ (New product and packaging development) รวมถึงการยกระดับผลิตภัณฑ์ ด้วยการสร้างเอกลักษณ์ให้กับสินค้าและบริการ (ในการแปรรูปจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน และการได้รับการรับรองมาตรฐาน)

เพิ่มช่องทางการจำหน่ายด้วยการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล (Expand distribution channels with digital technology) รวมไปถึงการพัฒนาทักษะของแรงงานให้สามารถใช้เทคโนโลยีดังกล่าวได้ จากการที่วิสาหกิจชุมชนได้มีการรวมกลุ่มเครือข่ายหรือการหาคู่ค้าทางธุรกิจเพื่อสร้าง Chain ของธุรกิจที่เอื้อประโยชน์ต่อกันได้อย่างเข้มแข็ง

สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจเกิดการเรียนรู้ในเรื่องการบริหารจัดการ (Learning about management) การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องมีการจัดการอย่างต่อเนื่อง หรือสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ นำองค์ความรู้ ภูมิปัญญา และวิชาการบริหารจัดการที่สามารถพัฒนาตนเองได้

การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน (Supported by the government educational in situations and private sectors) ครอบคลุมเป็นเป้าหมายการผลิตขนาดเล็ก และเมื่อรวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชน ก็เพื่อร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ โดยใช้ฐานทรัพยากรในชุมชน ผลิตบนความพอเพียง

วิสาหกิจชุมชนหรือผู้ประกอบการมีส่วนส่งเสริม สนับสนุน ในการช่วยสร้างและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ (Community enterprises and entrepreneurs help develop the economy society environment and health) ที่ทำให้มีการจ้างงาน ครอบคลุมในชุมชนมีรายได้ เกิดการพึ่งพาตนเองได้

ผลกระทบ (Impact) จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดความยั่งยืนมีผลกระทบทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

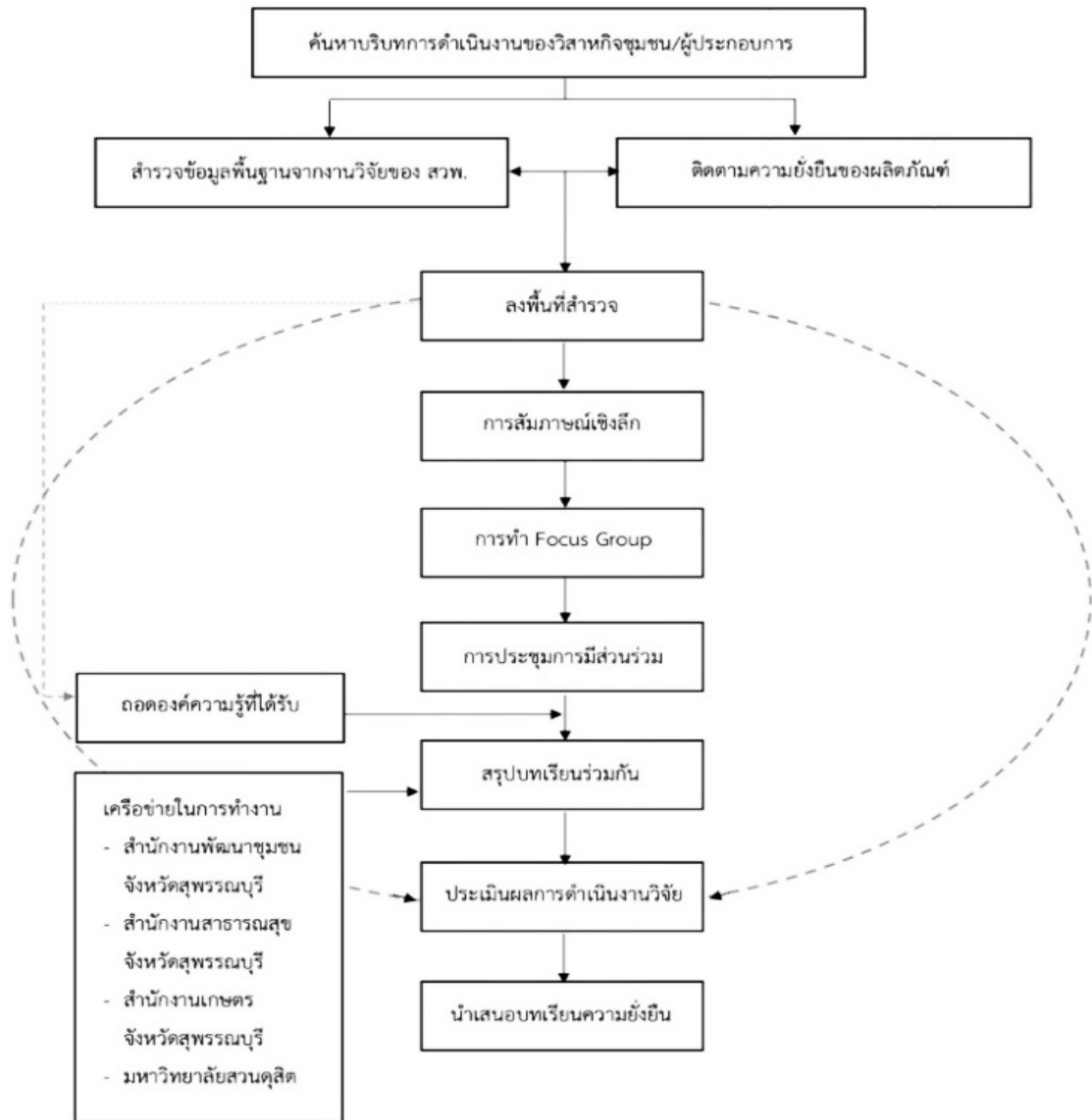
ด้านเศรษฐกิจ วิสาหกิจชุมชนเมื่อมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งและพัฒนาผลิตภัณฑ์ อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จะเกิดการจ้างงาน ครอบคลุมในชุมชนมีรายได้มากขึ้น ลดปัญหาความยากจน ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายวิสาหกิจส่งเสริมกัน เพราะมีผลิตภัณฑ์ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

ด้านสังคม ครอบคลุมในชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเองได้ เกิดเป็นสังคมที่เข้มแข็ง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบริหารจัดการ ทรัพยากรทุกอย่างในชุมชนถูกใช้อย่างคุ้มค่า เกิดเป็นสังคมแห่งความสุข

ด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐและสถาบันการศึกษามุ่งอบรม สร้างองค์ความรู้ที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ไม่เกิดมลภาวะให้กับสิ่งแวดล้อม รู้จักการใช้วัตถุดิบที่เหลือ นำกลับมาใช้ประโยชน์มากที่สุด ลดขยะที่เกิดในชุมชน และลดการใช้เคมีหรือใช้ในระดับปลอดภัยที่สุด

ด้านสุขภาพ เมื่อวิสาหกิจชุมชนมีผลกระทบและมีส่วนในการส่งเสริมเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เกิดความสุขในชุมชน และสังคม ส่งผลไปยังสุขภาพของคนในชุมชนดีขึ้นได้อย่างชัดเจน

ประโยชน์จากการถอดบทเรียนนำผลการติดตามและประเมินผลความยั่งยืนผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการที่สามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนไปเป็นข้อมูล ในการปรับแผนหรือกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้น การที่มหาวิทยาลัยสามารถที่จะนำองค์ความรู้และนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาพื้นที่จึงเป็นประโยชน์กับชุมชนอย่างแท้จริง

ภาพที่ 2 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสำรวจข้อมูล ติดตาม การพัฒนาผลิตภัณฑ์/การนำไปต่อยอดเชิงธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ระหว่างปี 2560-2564 สามารถสรุปได้ 30 กลุ่ม จัดตามศักยภาพของกลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ศักยภาพระดับสูง มี 6 กลุ่ม กลุ่มที่ 2 ศักยภาพระดับปานกลาง มี 11 กลุ่ม และ กลุ่มที่ 3 ศักยภาพระดับน้อย มี 13 กลุ่ม รวมถึง การจัดเก็บข้อมูลและถอดบทเรียนรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ผลกระทบ (Impact) แต่ละด้าน และแนวทางในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ พบว่า ผลกระทบ (Impact) จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดความยั่งยืนมีผลกระทบ ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจ วิสาหกิจชุมชนเมื่อมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งและพัฒนาผลิตภัณฑ์

อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 2) ด้านสังคม ครอบครัวในชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเองได้ เกิดเป็นสังคมแห่งความสุข 3) ด้านสิ่งแวดล้อม รู้จักการใช้วัตถุดิบที่เหลือ นำกลับมาใช้ประโยชน์มากที่สุด (BCG) ลดขยะที่เกิดในชุมชน (Zero Waste) และ 4) ด้านสุขภาพ เกิดความสุขในชุมชน และสังคม ส่งผลไปยังสุขภาพของคนในชุมชนดีขึ้นได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะเน้นให้เกิดมาตรฐานด้านการผลิตอาหาร อาทิ GMP GHP มพข. และรวมไปถึงการผลิตเครื่องสำอาง สามารถเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยทั้ง 2 ข้อ คือ เก็บข้อมูลเพื่อติดตามและประเมินผลผลการดำเนินการที่ผ่านมาและถอดบทเรียน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Continuous Product) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อขยายผลต่อให้เกิดความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์ สุดท้ายได้ประโยชน์คือ เป็นข้อมูลในการปรับแผนกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยในอนาคต

ทั้งนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษาบ้านห้วยยาง ตำบลเมืองหลวง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า มีการสร้างเครือข่าย เพื่อเสริมความสามารถในการแข่งขัน ผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเองเน้นงานฝีมือทั้งดงาม เป็นเอกลักษณ์ การพัฒนาทักษะฝีมือแก่สมาชิก การสื่อสารด้านการตลาดในการจำหน่ายสินค้าบนธุรกิจออนไลน์ การพัฒนาระบบการเงินที่โปร่งใสยุติธรรมเพื่อประโยชน์แก่สมาชิกทุกคนอย่างมีประสิทธิภาพ (จิตติมา พลศักดิ์, 2562) และ สอดคล้องกับการถอดบทเรียนเพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการ วิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ซึ่งมีกลยุทธ์เชิงรับ ในการสร้างเครือข่ายและความเข้มแข็งให้กับชุมชน รวมถึงกลยุทธ์ในการส่งเสริม โดยมีการสนับสนุนเพื่อการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนและพัฒนาสมาชิกกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ (อริย์ธัช อักษรทับและคณะ, 2564)

ข้อเสนอแนะ

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีศักยภาพสูงควรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับกลุ่มกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ
2. จากบทสรุปของงานวิจัยเห็นควรให้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานเพื่อสร้างรายได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยการของบประมาณในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ่านงานวิจัย
3. ควรมีการของบประมาณในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากฐานทรัพยากรภูมิปัญญาในชุมชน เพื่อเสริมศักยภาพด้านเศรษฐกิจ ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ
4. ควรขยายกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยและบริการวิชาการให้ครอบคลุมพื้นที่ 10 อำเภอ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพของวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มผู้ประกอบการ

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พงงาน. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. บพิธการพิมพ์.
- จิตติมา พลศักดิ์. (2562). แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษาบ้านห้วยตำบลเมืองหลวง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 3(3), 107–114.
- ชนะศึก นิขานนท์, ยุทธยา อยู่เย็น, จิราพร รอดพ่วง, สุชาดา คุ่มสลด, และณปกร เจี้ยวแห้ง. (2564). การเพิ่มรายได้วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลผลิตเกษตรปลอดภัย. *Suan Sunandha Academic & Research Review*, 16(2), 60-77.

นภาพรณ์ หะวานนท์, เพ็ญสิริ จีระเดชากุล, สุรวุฒิ ปัดไธสง, นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, และปานจักร เหล่ารัตนรพ.

(2550). *ดัชนีความเข้มแข็งของชุมชน ความกลมกลืนระหว่างทฤษฎีฐานรากกับข้อมูลเชิงประจักษ์*. สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย.

นิคม สุวพงษ์. (2565). การถอดบทเรียน: เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้. *วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์*, 7(1),
47–60.

วิจารณ์ พานิช. (2548). *การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ*. สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.

อริย์ธัช อักษรทับ, อีสริ แพทย์เจริญ, ชาญวิทย์ จาตุประยูร, และวุฒิพงษ์ ฉั่วตระกูล. (2564). การถอดบทเรียนเพื่อ
พัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการ วิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านอิ อำเภอบ้านอิ จังหวัดลำพูน.
วารสารสุทธิปริทัศน์, 35(3), 44–61.

คณะผู้เขียน

ดร.วารานี เวสสุนทรเทพ

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี

57 หมู่ 2 ถนนสุพรรณบุรี - ป่าโมก ต.โคกโคเต่า

อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี 72000

e-mail: waranee_ves@dusit.ac.th

รองศาสตราจารย์ ดร. มานิดา เชื้ออินสูง

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี

57 หมู่ 2 ถนนสุพรรณบุรี - ป่าโมก ต.โคกโคเต่า

อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี 72000

e-mail: manida_chu@dusit.ac.th

ดร.นวลศรี สงสม* (Corresponding Author)

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี

57 หมู่ 2 ถนนสุพรรณบุรี - ป่าโมก ต.โคกโคเต่า

อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี 72000

e-mail: nuasri_son@dusit.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนฤทัย ศรีทองเกิด

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี

57 หมู่ 2 ถนนสุพรรณบุรี - ป่าโมก ต.โคกโคเต่า

อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี 72000

e-mail: monruthai_sri@dusit.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานะ เอี่ยมบัว

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี
57 หมู่ 2 ถนนสุพรรณบุรี - ป่าโมก ต.โคกโคเต่า
อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี 72000
e-mail: mana_iam@dusit.ac.th